

Мазена Світлана Олегівна,

доцент кафедри галузевих юридичних наук
Кременчуцького національного університету
ім. М. Остроградського, кандидат юридичних
наук

ШАХРАЙСТВО В АВТОСТРАХУВАННІ

У зв'язку з проведенням ряду реформ в Україні відбуваються позитивні зрушення в соціально-економічній сфері, проте існує і низка негативних явищ. Серед значущих негативних витрат сучасних реформ знаходиться зростання злочинності в цілому та злочинів проти власності зокрема.

Слід зазначити, що злочини проти власності, що здійснюються шляхом зловживання довірою та обманом, характеризуються підвищеною суспільною небезпекою, оскільки не тільки завдають матеріальної шкоди конкретним особам, а й роблять негативний вплив на політичну, соціально-економічну, правову сфери життєдіяльності суспільства, стримують розвиток законного підприємництва, нормальних ринкових відносин і економіки в цілому. Сьогодні на стан оперативної обстановки в сфері боротьби з економічною злочинністю значно впливає катастрофічне зростання шахрайських заволодінь власністю. Досить поширеним є шахрайство в інтернеті, по телефону, на вулиці, в транспорті. Але мова піде про особливий вид шахрайства, який з кожним роком набирає обертів. Це так зване «страхове шахрайство».

У чинному кримінальному законодавстві згідно ст. 190 КК України, будь-які шахрайські дії розглядаються як дії, внаслідок яких потерпілий передає своє майно чи право на майно винному, вважаючи що останній уповноважений володіти, користуватися або розпоряджатися ними [1, с. 431]. Також окреслимо поняття шахрайства у сфері страхування. Справедливо заслуговує уваги В.Л. Пластун, який визначає страхове шахрайство як протиправну поведінку суб'єктів договору страхування внаслідок чого суб'єкти договору страхування отримують можливість незаконно і безоплатно обертати капітал на свою користь [2, с. 479].

Через великі масштаби страхового шахрайства перед страховими компаніями та державою загалом гостро стоїть проблема пошуку ефективних шляхів подолання цієї проблеми. Але оскільки страхове шахрайство у різних сферах страхування має свої особливості передусім необхідно визначити у яких сферах страхування шахрайство є найбільш поширеним. Такими сферами в Україні є: автострахування,

майнове страхування та особисте страхування від нещасного випадку. Статистика свідчить, що найбільш ризиковими видами страхування в Україні з позиції схильності до шахрайства є: автострахування (62 %); страхування життя та здоров'я (10 %); страхування тварин (5 %); інші види страхування (23 %) [3].

Найбільш розповсюдженим методом шахрайства в автострахуванні і найбільш прибутковим для шахраїв є інсценування фіктивного викрадення автомобіля. Оскільки злочинці отримують повну вартість транспортного засобу і реалізують авто за кордоном. Згідно даних Інтерполу, почастишали випадки транснаціонального шахрайства в автострахуванні. Як правило, один із шахраїв купує новий автомобіль преміум-класу, інсценує крадіжку, отримує повну вартість транспортного засобу, а інший переправляє автомобіль на територію України, змінює номер кузова, та перепродає. Кваліфікація таких діянь здійснюється за сукупністю ст. 190 і ст. 290 КК України. Крім того, іншими популярними методами шахрайства у вказаній сфері є інсценування підпалу, фіктивна дорожньо-транспортна пригода, страхування транспортного засобу після ДТП.

Таким чином, на сучасному етапі розвитку вітчизняного ринку страхування автошахрайство завдає значних збитків страховикам. Протидія такому явищу потребує мобілізації зусиль не лише відділів безпеки страхових компаній, але й уваги з боку держави. Перспективним напрямом подальших досліджень можна вважати створення концепції протидії шахрайству в страхуванні, удосконалення нормативноправового регулювання та впровадження закордонного досвіду боротьби із страховим шахрайством з урахуванням реалій вітчизняного страхового ринку.

На жаль, в чинному кримінальному законодавстві немає окремої норми, яка містить самостійний склад злочину «шахрайство у сфері страхування». У юридичній практиці також відсутнє єдине поняття вказаного злочину. Таким чином, слід звернутися до закордонного досвіду європейських країн.

Так, наприклад у Німецькому кримінальному кодексі існує цілий розділ, який має назву «Шахрайство і зловживання довірою», де міститься ст. 265 «Зловживання при страхуванні». У вказаній нормі передбачена кримінальна відповідальність за пошкодження, завдання шкоди щодо придатності, приховання чи передачу третій особі з метою отримати вигоду зі страхування для себе чи третьої особи щодо речі, яка застрахована від загибелі, пошкодження, завдання шкоди її придатності, втрати чи крадіжки [4]. КК Польщі (ст. 298) відносить шахрайські дії у сфері страхування до злочинів проти господарського обігу і визначає їх як «дії того, хто з метою отримання компенсації за

договором страхування викликає подію, яка з'явиться підставою для виплати такої компенсації [5, с. 180]. У Кримінальному кодексі Австрії шахрайські дії, пов'язані із страхуванням, включені в розділ злочинних діянь проти чужого майна (§ 151) і полягають в: «руйнуванні, пошкодженні або укритті речі, застрахованої від руйнування, пошкодження, втрати або крадіжки; нанесенні собі або іншому обличчю тілесного пошкодження або спричиненні шкоди здоров'ю або спробі вчинити ці дії, з наміром створити собі або іншій особі майнову вигоду, пов'язану із страхуванням» [6, с. 89].

Для ефективної боротьби із страховим шахрайством необхідно доповнити кримінальний кодекс новою нормою та створити відповідну статистику, яка, на жаль, в Україні відсутня. Це дасть змогу проаналізувати ситуацію і вжити заходів щодо запобігання такого роду злочинності.

Список використаних джерел

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д. С. Азаров, В. К. Гришук, А. В. Савченко [та ін.]; за заг. Ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. – Київ : Юрінком Інтер, 2016. – 1064 с.
2. Пластун В. Л. Проблеми страхового шахрайства та практика його уникнення / В. Л. Пластун // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. Випуск 254: В 6 т. – Т. II. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2009. – С. 477–488.
3. Добрик Л.О. «Виявлення і розкриття шахрайських схем у сфері страхування як невід'ємний елемент забезпечення економічної безпеки». Ефективна економіка № 4, 2016. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4900>.
4. URL:https://ec.europa.eu/antitrafficking/sites/antitrafficking/files/criminal_code_germany_en_1.pdf.
5. Уголовный кодекс Польши / Науч. ред. доц. А. И. Лукашов, проф. Н. Ф. Кузнецова; Вступ. статья доц. А. И. Лукашова, проф. Э. А. Саркисовой; Пер. с польского Д. А. Барилевич. – Спб., 2001. – 346 с.
6. Уголовный кодекс Австрии / Пер. с нем. А. В. Серебрянниковой. – М., 2001. – 287 с.